

וזאת תורת השבת

בס"ד | סיפורים ליקוטים ומאמרים | פרשת אחרי מות - קדושים תשפ"ג | עלון מס' 28

המשיל רבי שלום את משלו, שפתיים יישק: היה פעם יהודי עשיר, בעל נכסים וקרקעות וכספים לרוב. לא היו או בנקים, ועלה בדעתו שימכור את רוב נכסיו הניידים, ועם הסכום הגדול הזה ירכוש יהלום מיוחד. גדול. ענק. יהלום משהו, חד בדור!... כך היה. קבע פגישה עם סוחר יהלומים עולמי, שהיו במרתפו כל מיני יהלומים שונים ונדירים, והסוחר הבטיח לו שבעת הפגישה במשרד יראה לו דוגמאות מרהיבות ויקרות ביותר, ויבצעו את העסקה. מגיע היום. הוא נכנס אליו למשרד והסוחר מראה לו מבחר של יהלומים גדולים, מה שבכלל לא רגילים לראות, והסוחר מציג בפניו כל יהלום ומחירו: זה חצי מיליון דולר, זה שבע מאות אלף דולר ככה. מראה לו עוד יהלום ועוד אחד, הוא חושב וחושב, ובוחר לו את היהלום של חצי מיליון דולר ומשלם לו את תמורתו. אתם מבינים לבד, חצי מיליון דולר עד שסופרים לוקח כמה שעות. סיימו לספור את הכסף והעסקה הושלמה. היהודי הזה יוצא מהחנות עם כזה יהלום של חצי מיליון דולר, פשוט... יהלום מרהיב עין. כשהוא יוצא החוצה הוא רואה בפרוודור ארון אחד עם ויטרנה ושם מונחים עוד יהלומים. מיד הוא נכנס בחזרה ואומר לו: "סליחה, למה לא הראית לי את כל המבחר שיש לך?" הסוחר תמה: "למה אתה אומר ככה, הלא הראיתי לך את כל המבחר!" אומר: "לא, הגנה פה בפרוודור יש ארון מזכוכית ויש שם עוד עשר יהלומים, וביניהם אפילו יותר גדולים ממה שהראית לי"... הלה צוחק: "לא, זה לא יהלומים". למה אתה אומר ככה, זה נראה יהלומים. - לא, אלו הן זכוכיות פשוטות. - בכל אופן, כמה עולות הזכוכיות הללו? - מה אתה שואל כמה זה עולה. אחד עולה חמישים שקל, אחד שבעים. זה לא יהלומים, זה זכוכיות, אלו רק דוגמאות של יהלומים.

"טוב", אומר הקונה, "אתה יודע מה, אקח גם כן אחד מהיהלומים האלה שאתה קורא להם זכוכיות". "בבקשה, קח". לוקח אחד ומגיע בחזרה לסוחר: "כמה אמרת זה עולה, מאה שקל?" אומר לו: "בשבילך אתה יכול לקחת בחינם". כבר קיבל ממנו חצי מיליון דולר, לא צריך את המאה שקל. היהודי יוצא משם שמוח וטוב לב. מגיע הביתה ומראה את שתי היהלומים שיש לו ואומר לאשתו: "אני רוצה שתסתכלי טוב, שלא תהיה לך טעות. היהלום הזה, זה יותר יקר מהיהלום הזה. היהלום הזה עולה חצי מיליון דולר, והיהלום הזה עולה שבעים שקל..."

אה, ככה מדברים? אם יהלום שווה חצי מיליון דולר והשני ארבע מאות חמישים אלף דולר, אומרים: זה יותר יקר מזה, אבל יהלום של חצי מיליון כלפי זכוכית בשווי מאה שקלים - על זה אומרים זה יותר יקר מזה? ככה מדברים? זו שפה בכלל? חז"ל ראו שכאן בפסוק כתוב שהתורה "יקרה מפנינים". ממה התורה יקרה? מפנינים? אם באמת פנינים זה מה שאנחנו קוראים פנינים, ככה מדברים? התורה יותר יקרה מסמרטוטים? איזה דמיון זה בכלל? לכן, אמרו חז"ל, מוכרחים לפרש,

יקרה היא מפנינים

בזאת יבא אהרן אל הקודש בפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה

במסכת הוריות (ג, א) נאמר על מעלת התורה הקדושה, "יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים". והדבר תמוה, מה ענין זה אצל זה, ומדוע ראו להחשיב את התורה דוקא מכהן גדול.

כתב רבי שלמה היימן זצ"ל, כי רבי חיים עוזר גרודזנסקי זצ"ל שמע מה שתיירץ בזה סבו, רבי ישראל סלנטר זצ"ל: הגנה כי כן, האדם היותר קדוש מכלל עם ישראל היה זה הכהן הגדול. היום הקדוש ביותר מכל ימות השנה הרי הוא יום הכיפורים, ואילו המקום הקדוש ביותר בתבל הוא קדש הקדשים. נקל לתאר אפוא כמה קדושה תמצא אם אך יתאחדו שלוש קדושות הללו לשעה אחת יחדיו, מה נוראה ונשגבה היא הקדושה הזו. אף על פי כן, אמרו חז"ל, "יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים". הוי אומר, קדושת התורה עוד יותר גדולה ונשגבה מכהן גדול שנכנס ביום המקודש ביותר

לקודש הקדשים, ואף על פי שמאחד בזה את שלוש הקדושות הנוראות ביותר לישראל. ללמדך עד כמה מעולה וגדולה היא קדושת התורה על פני כל קדושה אחרת.

(פנינים משלחן גבוה).

המגיד הנודע הרה"ג ראובן קרלינשטיין זצ"ל באר זאת בדרכו שלו, הידועה כשזורה במשלים וסיפורים במתק שפתיים, ונכתוב זאת כפי שהובא בספר "יחי ראובן".

חז"ל (ילקוט פרשת אחרי מות רמז תקצא) כבר עמדו על השאלה: אם נאמר "וכל אדם לא יהיה באוהל מועד", אם כן איך הכהן גדול נכנס לשם? וענו: "אמר רבי אבהו: כהן גדול לא אדם היה, אלא

כההיא דאמר רבי פנחס: בשעה שהיה רוח הקודש שורה עליו היו פניו בוערות כלפידים, הדא הוא דכתיב: 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבא-ות הוא'".

בעת שהיה בקדש הקדשים, הכהן הגדול לא היה בגדר אדם, הוא היה מופשט מכל הגשמיות. מדרגה גבוהה עד מאוד! ועל כך באה הגמרא הגמרא (הוריות יג ע"א) ודורשת על התורה הקדושה: "יקרה היא מפנינים - מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים!"

שאל רבי שלום שבדרון זצ"ל: מהיכן למדו חז"ל ש"יקרה מפנינים" הכוונה לכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, אולי הכוונה כפשוטו, שהתורה יקרה מפנינים. הרי לא כתוב מפורש איזה פנינים, וישנם כאלו גדולים ששוויים מיליוני שקלים, ואם כן עליהם וכלפיהם אומר הפסוק - תדעו, התורה יקרה מהפנינים הגדולים ביותר! ואמנם - המשיך רבי שלום - ישנה גרסא אחת "יקרה היא מפנינים", ואם כן, הכוונה כפשוטו - יקרה מדבר של פנים, כהן גדול הנכנס לפני ולפנים, אבל הגרסה הרגילה היא: פנינים. ואם כן יש לשאול כנ"ל מנא להו לחז"ל לבאר דווקא כך.

שמה שכתוב כאן פנינים, אין הכוונה לפנינים כפשוטו, לסמרטוטים האלה, אלא לדבר קדוש, עליון ונורא. מהו? כהן גדול שנכנס לפני ולפנים. כהן גדול, האדם הקדוש ביותר בעם ישראל, ביום הקדוש ביותר, יום כיפור, ונכנס למקום הקדוש ביותר - ממנו התורה הקדושה יקרה יותר! מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים! (יחזקאל ראוּבֵן)

ג' טעמים לאיסור נקימה ונטירה

לא תקם ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך
אני ה' (ויט,ח)

הראשונים ז"ל מציינים להבין ולבאר לנו, מדוע לא ליקום? הרי ההוא הזיק לי, ואפילו אם לא הזיק ממשי, אבל אחרי שביקשתי ממנו שיסייע לי, ויכול היה לסייע, אך מיהן ולא רצה - מדוע אני צריך לעזור לו, הלא השכל מסכים לכך שאם אתה לא גם אני לא! ולא זו בלבד, גם "לא תטור" - כלומר, אינני נוקם בו, אלא עוזר לו בצרתו, אבל אני לוחש לו: "אתה הרי לא עשית ככה..." מדוע אסור, היכן השכל, כמה אפשר להבליג?

מצאנו על כך בראשונים ז"ל ג' טעמים:

טעם אחד: כלל ישראל הם נפש אחת. "שבעים נפש" - לשון יחיד. אין זו מליצה. כל אותם שבעים נפש הם אחד - כולם אחד. הגויים נקראים "נפשות", כמו שנאמר בעשו - "נפשות ביתו", אבל עם ישראל נקראים "נפש".

[במאמר המוסגר. הסאטמר רבי זצ"ל אמר פעם א' גישמק'ע פשט. אנו מברכים: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם בורא נפשות רבות וחסרונן, על כל מה שברא להחיות בהם נפש כל חי" וקשה, פתח ברבים - נפשות, וסיים ביחיד - נפש? הקב"ה ברא הרבה גויים, עולם שלם - "בורא נפשות רבות". לצורך מה? "להחיות בהם נפש כל חי" - בשביל "נפש" אחת, עם ישראל.]

כך אמרו חז"ל (יבמות סא ע"א): "אתם קרויים אדם" - לשון יחיד, כל עם ישראל הם נפש אחת, "ואין העובדי כוכבים קרויים אדם", אלא בלשון רבים - "נפשות". זייער גישמק - מאד מתוק! ממילא, אם כל ישראל נפש אחת הם, אומרים הראשונים, אם יד שמאל עשתה משהו לא טוב ליד ימין, יד הימין לא תנקום ביד שמאל, כי יד ימין זה אני ויד שמאל זה גם אני, וממי אקח נקמה?!

משל למה הדבר דומה [בנוסח גס מעט], אחד הגיע לרופא שיניים ואמר לו: "אני מעוניין שתעקור לי שתי שיניים למעלה ועוד שתי שיניים בתחתית הפה". "כנראה כואב לך, לכן אתה מתאונן" אמר הרופא "נעשה לך צילום ונראה מה הבעיה שם". "לא, אינני זקוק לצילום, לא כואב לי" "אם כן מדוע אתה מעוניין לעקורם?" "אם הרופא רוצה לדעת, אספר לו. אתמול אכלתי לחם קשה, ככה לעסתי, פתאום השיניים נתנו לי כוונשיכה בלשוני, החל לזוב דם, ירד כל כך הרבה דם שלא תאמין. כעסתי התרגזתי על השיניים: כאלו מזיקות, כוונשיכה! החלטתי לעקור אותן". תמה הרופא: דעתך השתבשה עליך? מי הן שיניים ומי זה הלשון - שניהם זה אתה! וכי הן נשכו אותך? אתה נשכת את עצמך... כך גם באיסור נקימה. מה לך ליטול נקימה מההוא - כולנו אחד.

*

טעם שני: אין בשביל מה לנקום, כי כל העולם הזה הוא קינדער שפיל - משחק ילדים. לפעמים רואים שני ילדים מתגוששים בכל כוחם, לוחמים זה עם זה מלחמת חרמה, מכות, בכיות וצרחות, והנה אתה מתקרב להבין על מה יצא הקצף ועל מה ניטשת המלחמה, ואתה רואה שתי קוביות משחק קטנות, זה אומר שלי וזה אומר שלי... "אוי וי, על מה שורטים כאן אחד את השני?" צוחק ותמה כל אדם מבוגר.

יהודי יגיע לבית דין לתבוע את חברו. "נו", ישאלו הדיינים, "מי התובע, ומה טענותיך?" "לפני שבועיים היינו יחד בבית הכנסת והוא לקח גפרור מקופסת הגפרורים שלי והדליק בו את הסיגריה שלו. גזלני!..." הדיינים יביטו זה לזה: האיש אינו בריא בנפשו...

רבות, כל העולם הזה לגבי הנצח הוא פחות מגפרור... שם בשמיים צוחקים מאיתנו, כיצד אנשים נוקמים ונטורים, עורכים מלחמות ויוצרים מריבות על הקוביות שלהם, על אלו שטויות אנשים יורקים דם, "עולם הזה" לעומת נצח, וי וי משחק ילדים. ומשקיעים מאמץ בריב ומדון. לכן, אם אדם חי עם האמת הזו שהעולם הזה - חלום יעוף, כלום, לא היה לו שום דבר ששייך בו נקימה. במי אתה נוקם ועל מה אתה נוקם, גורנישט. מה הוא לקח לך, גפרור?

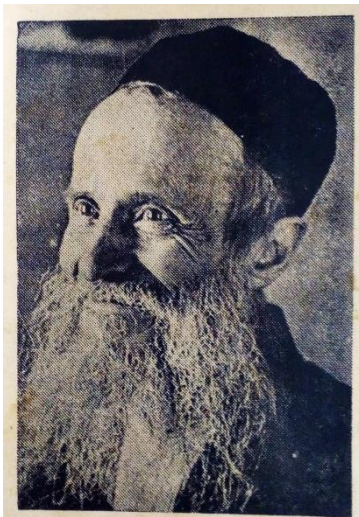
*

טעם שלישי (הובא בספר החינוך): אם יהודי חי עם האמונה שהכל בגזירת עליון, הוא מבין שאין אחד בעולם שיכול לקחת ממנו או להזיק לו. "אין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו כמלוא נימה" (יזמא לה ע"ב). ב"חובת הלבבות" מגדיר זאת לאמור - אם כל האנשים בעולם יבואו וירצו לקחת ממך גרגיר חיטה אחת שנקצב משמים בשבילך - לא יוכלו, ומצד שני, אם יבואו כל תושבי כדור הארץ ויבקשו להוסיף לך גרגיר חיטה ממה שנגזר עליך לא יצליחו. הכל בגזירת שמים. הכל מנוהל על ידי בורא העולמות, וכאשר יש צרות, חלילה, מידיו של פלוני אלמוני - לא ההוא עושה לי את הצרות אלא "ה' אמר לו קללי" [כדברי דוד המלך ע"ה]. נכון שלאותו מציק יש את החשבון האישי שלו, ובוודאי ייענש על פי המגיע, אבל מה שנוגע לך - הנפגע, עליך לידע כי הכל מן השמים. ואם כן, מה לך לנקום בו ומה אתה רוצה ממנו. "לא תיקום ולא תטור!"

רבי יחיאל מרדכי גורדון זצ"ל, ראש ישיבת לומז'ה, אמר פעם הברקה מעמיקה לפי דרגתו: על מי רחמנות יותר, על הגזול או על הנגזל? ודאי שעל הגזול, מדוע? הנגזל הפסיד כסף, אבל מה אפשר לעשות, הוא באמת היה צריך להפסיד, כי אם לא - ההוא לא יכול היה לעשוק אותו. אבל הגנב, יש לומר לו: אתה, הרי היה מגיע לך את הממון הזה, כי הלא רואים שהכסף אצלך, אם כן, כמה מסכן אתה שהשגת את הכסף דרך גניבה, יכולת להרויח את הכסף בדרך ישרה!

רבי יעקב רביקוב - הסנדלר, נפגע פעם ל"ע בתאונת דרכים בתל אביב. לאחר שהשתחרר מבית החולים, הזמינו אותו לבית המשפט, לנתינת עדות ולחקירה מטעם המשטרה. הוא הגיע. כדי לאמת את הפרטים, שאל אותו השופט: קוראים לך כך וכך? כן. הלכת ברחוב זה וזה בתל אביב ביום פלוני בתאריך פלוני? כן. מכונית הפילה אותך, עברת תאונה? כן. ואז הציג השופט את הנהג. אתה מכיר אותו? כן. האם ידוע לך, כי הוא זה שגרם לך את התאונה? לא. לא הוא. אלא מי עשה? הקב"ה עשה את התאונה. "הוא עשה, ועושה, ויעשה לכל המעשים!" והוא גור עלי... [המקל היה נהג המכונית, אבל אין לי עניין לתבוע אותו בכח].

השופט נכנס למבוכה, פשוט לא הבין מה הוא עונה לו. שתק שניה. ואז דפק על השולחן: "כבוד בית המשפט!"... והחל מהתחלה לחזור על פרטי

השאלות: האם הלכת ברחוב, האם נפגעת, האם היה זה בתאריך ושעה פלונית... וכאשר הגיע שנית לשאלה "האם הוא העומד כאן עשה לך את הנוק?" השיב הסנדלר זצ"ל: לא. אלא מי? התאונה שהיתה לי - זה מהקב"ה. השופט כעס: "עוד תשובה כזו ותצא מבית המשפט עם קנס - על בזיון בית המשפט". הביט הסנדלר לעברו ואמר: "אינני צוחק חלילה, אני מדבר ברצינות! בסך הכל אני מקפיד לומר את האמת, כי לא הוא העושה אלא ה' אלקים הוא בעל הכוחות כולם". השופט הבחין כי הוא רציני בדבריו, רוחו שבה אליו, התחיל להיכנס למחשבות שלו, להבין את כוונתו, ונרגע.

"לא תקום ולא טורר" - מה אתה רוצה ממנו. הרשע הזה יקבל את עונשו, אבל זה העסק שלו עם הקב"ה, מה שנוגע לך - הכל בא עליך בחשבון מדוקדק ברצון שמים. אין מה לנקום. מירעדיק. (חי ראובן)

החתן

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוהיכם (וי, ב)
אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: הואיל ונתקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם היו קדושים כשם שאני קדוש (מדרש תנחומא קדושים ב).
את דברי המדרש ביאר המגיד מדובנא על פי משל: עשיר גדול גר בעיר קטנה, ולו בת יחידה. וגמר בדעתו ללכת ולתור בארץ ולבקש לה חתן מופלג. הגיע בדרכו אל ישיבה גדולה אשר במרחקים, וביקש מראש הישיבה שיבחר לו חתן מתמיד וירא שמים, והעשיר התחייב לשלם את כל ההוצאות. אמר לו הרב שיש בישיבה חתן מיוחד ומעולה מכל בני הישיבה, אם בשכלו הוזהר ואם בהתמדתו הבחור נפגש עם בתו ולאחר זמן מסויים נשא אותה לאשה.

עברו כמה חודשים מזמן הנישואין, והנה ראה העשיר שחתנו מתעצל בלימודו, ולומד רק שעה שעתיים ביום, והיה מתמרמר על זה מאד. קרא לחתנו והוכיח אותו על זה. ענה החתן ואמר: שאל נא את השמש אם אחד מכל בני העיר פותח ספר פעם בחדש, ואילו אני ברוך השם לא עובר עלי חודש ואפילו שבוע בלי עסק התורה, וגם אם לא אלמד כל ימי ואשכח מה שאשכח, עם כל זה יהיה נשאר בידי הרבה יותר מאשר תמצא בכל בני העיר הזאת.

השיב לו חותנו: דע לך כי לא על דעת כן לקחתך לחתן, לא לקחתך בעיר הזאת כדי שתהיה מעולה בין אנשי העיר, אלא זכור נא שלקחתך

מישיבה פלונית בהיותך המעולה והמצויין מבין כל בני הישיבה, ולכן צריך אתה להיות מתמיד בהשוואה לבני הישיבה, שכולם מתמידים וגדולי תורה, ולא בהשוואה לעיר הזאת שכולם אנשים פשוטים. הנמשל, זאת היא טענת הקדוש ברוך הוא נגד ישראל שרוצים למצוא חן, בטענה שהם טובים וצדיקים בהשוואה לפחותים ולכופרים, ועל זה אומר הקדוש ברוך הוא לישראל: "הואיל ונקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם", דהיינו עוד בטרם נראו הפחותים והכופרים בעולם, הנה מאז ומקדם קדשתי אתכם לשמי, ואם כן "היו קדושים כשם שאני קדוש", בלי השוואה לזולת (לבוש יוסף-בשם אהל יעקב)

על רגל אחת...

ואהבת לרעך כמוך אני ה' (וי, יח)
בגמרא (שבת, ל"א) מסופר על גוי שבא ללמוד כל התורה כולה מפי הלל על רגל אחד והשיבו: "דעלך סני לחברך לא תעביד". (מה) ששנאו עליך לא תעשה לחברך.

לכאורה יש להקשות, מה טעם אמר לו בלשון זו ולא כפי שכתוב בתורה "ואהבת לרעך כמוך"? אלא שמושגי הפיסגה אשר גוי מסוגל לקלוט בשכלו זהו רק הצד השלילי, לא לגרום רעה לזולת. אסור להכאיב לאף איש, ואילו את הצד החיובי, לאהוב את השני כנפשך, אין שכלו מסוגל לתפוס כל עיקר, לכן דיבר הלל אל הגוי בשפה המובנת לו. (תירושי הרי"ם)

ואהבת לרעך כמוך

הוכח תוכיח את עמיתך, ולא תשא עליו חטא...

ואהבת לרעך כמוך אני ה' (וי, יט) (יט, ז-יח)

שנינו (אבות א יב) הלל אומר: הוי מתלמידי של אהרון... אוהב את הבריות ומקרבן לתורה - כלומר, אפילו בני אדם שאין להם שום מעלה וחשיבות לאהוב אותם, אף על פי כן הסבר להם את פניך, בדברי ריצוי בחן ובחסד, ותראה להם אהבה וידידות, כדי שגם הם יאהבוך. וכמו שנאמר (משלי כז) כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם, ופירש רש"י (יבמות ק"ז) כמים הללו שאדם צופה בהם, ורואה בהם פנים כמו פניו, שאם הוא שוחק - רואה שם פנים שוחקות, ואם הוא זועף - רואה שם פנים זועפות, כן לב האדם לאדם אחר, שאם הוא אוהבו, גם השני אוהבו, ואם הוא שונאו, גם השני שונאו, ועל ידי אהבת הבריות יכול לקרבה לתורה, שאין אדם מטה אוזן למי ששונאו, אלא למי שאהבו, ובוהו יתקרבו לתורה. (ענף עץ אבות, פרק א משנה

(ב)
בעיר אוסטראה פרצה מגיפה קשה. רב העיר ובית דינו גזרו תענית ויום תפילה והתעוררות לתשובה, לקיים מה שנאמר (איכה ג מ) נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד השם. רב העיר ובית דינו הכריזו שכל מי שיוודע על דבר חשוד בעיר מחויב לבוא להודיע לבית הדין, למען יודע בשל מי הרעה הזאת הגורם לאסון הנורא של מיתת רבים מבני ישראל, כדי לידע מה לעשות לתיקון החטא ולעצור בעד המגיפה. בעיר היה איש יהודי שלא היה רגיל לבוא להתפלל בבית הכנסת, ובשנים כתקונם לא דרשו וחקרו אחריו, כי חשבו כנראה שהוא הולך להתפלל במקום אחר.

שני אנשים התחילו לעקוב אחרי האיש עד שיוודעו מהותו ולמה הוא לא בא להתפלל בבית הכנסת. עקבו אחריו וראו שהוא קם ממיטתו בחצות הלילה ויוצא מביתו, התחילו ללכת אחריו בלי שהוא ירגיש, איך שיצא מהעיר נכנס ליער הסמוך ונעלם מעיניהם, הם פחדו עוד להמשיך אחריו, כי יתכן הוא מחבורת גזלנים ושוודדים, ולכן חזרו העירה.

למחרת באו לרב העיר וסיפרו מה שראו ובמה שחושידים בו. ואולי זה סיבת המגיפה. ענה להם הרב: ואמר מכיון שלא ראיתם בעיניכם מה מעשיו ביער, ואין לו לדיין לדון אלא מה שענינו רואות, על כן עצתי ובקשתי שגם בלילה הבא תתנהגו כמו אתמול, שתעמדו על המשמר ליד ביתו, ואבקש מכם שמיד כשתראו שמתחיל להדליק הנר בביתו ומתחיל להכין עצמו ללכת תבואו להודיע לי, כי ברצוני גם כן ללכת עמכם לעקוב אחריו ולהתחקות על מעשיו שם. מיד כשראו שהדליק את הנר, הלכו להודיע לרב, הרב הגיע אל בית האיש.

כשיצא הלכו אחריו כדי שלא ירגיש שהם עוקבים אחריו, וראו שנכנס ליער. והמשיכו ללכת אחריו עד שראו שהוא עמד במקום מסוים וישב בארץ, הוציא סידור מאמתחתו והתחיל לומר 'תיקון חצות' בקול ככי מר וצורח ובדמעות שלישי, עד שנמס לבבם מגודל הבכי. ועוד דבר שעורר אותם היה שאחרי שהיטו אזנם, שמעו לתמהונם שני קולות שאומרים ביחד תיקון חצות, קול אחד מהאיש הזה, וקול שני

בלתי ידוע, וגם אחרי התאמצות מרובה בהטית אזנם להתודע של מי הקול השני, לא עלתה בידם להעלות על קול השני ששמעו. ומכיון שכך – אמר הרב – הרי לנו שהאיש הזה אינו שודד וגזלן כמו שחשבתם. אמנם עם כל זה נחכה כאן עד שיסיים לומר תיקון חצות ויצא מהיער, חיכו עד שגמר לומר תיקון חצות, וראו שקם משם עם צרור אמתחתו והתחיל לצאת מהיער. כשיצא יצאו ממחבואם לקראתו, אמר לו הרב: אנו עקבנו אחריו כל הלילה כדי לדעת מה אתה עושה, כי חשדנו בך במעשים בלתי הגונים, וזה בגלל המגיפה הנוראה שאין אנו יודעים סיבתה לעת עתה ומכיון שראינו שאתה עובד ה', חזרנו בנו מהחשד ומבקשים שתסלח לנו.

אמנם בדרך אגב אשאל אותך שאלה, מה שראינו אותך נכנס יחידי ליער ובאמירת תיקון חצות שמענו שני קולות, ולכן תאמר לי בבקשה של מי הקול השני. כשמוע האיש את שאלת הרב ניסה להתחמק מלענות על שאלה זו. אמר לו הרב: דע שאני מרא דאתרא וגוזרני עליך שתגיד לי את האמת מי היה קול השני ששמענו. וכשמע את גזירת הרב ענה: בלית ברירה אומר לכם את האמת, כי מנהגי להתאבל כראוי על חורבן בית המקדש, והיה מזה נחת רוח גדול למעלה, על כן נתנו לי מתנה מהשמים ששולחים אלי בכל לילה את ירמיהו הנביא שהוא היה בעת חורבן בית המקדש וראה בעיניו כל החורבן הנורא, ומגיע אלי ליער לומר עמי תיקון חצות, וזה קול השני ששמעתם!!!

הרב אמר לו היות ויש לך זכות גדולה לערוך תיקון חצות עם ירמיה הנביא, הרי שיש לך כח וזכות גדולה ובודאי דבריך עושים רושם גדול בשמים, אי"כ למה אינך רואה לבטל גזירת המגיפה הנוראה מהיער. או לפחות שתודיע לנו בשל מי הרעה הזאת ואיזה חטא ועוון נסתר יש בעיר בגללה באה לנו הצרה הזאת. ואם אינך יודע, הלא תוכל לשאול את ירמיהו הנביא. ועוד, למה אינך בא להתפלל בבית הכנסת? השיב האיש שמחר יבוא להתפלל תפילת שחרית בבית הכנסת, ושם יתרוצו כל הקשיות והשאלות, וכשגמר דבריו נפרד מהם. שני האנשים האלו, פרסמו שיש צדיק נסתר בעיר ומחר יגיע להתפלל בבית הכנסת, למחרת כל בני העיר הגיעו לבית הכנסת כדי לזכות ולראות את פני הצדיק. זמן התפילה הגיע ועדין הצדיק לא הגיע, ולכן צווה הרב שלא לאחר זמן את התפילה והתחילו כל הקהל להתפלל בקול והתעוררות ובצפיה לביאת הצדיק.

באמצע פסוקי דזמרה הגיע הצדיק ונכנס לבית הכנסת כשהוא מעוטר בטלית ותפילין, וכשראו אותו האנשים, נפל עליהם פחד ואימה גדולה, ונעשה רעש גדול ובהלה בבית הכנסת, עד שכמה אנשים התעלפו מגודל הפחד. ואחר גמר התפילה ניגש הרב לצדיק ואמר לו, שכעת נוסף לו עוד פלא וחידה על הפליאות של אתמול, למה שנכנסת לבית הכנסת כל הקהל היו בפחד ויראה גדולה עד שחלקם התעלפו וגם לא ידוע לו איך נתיישבו כל השאלות והקשיות ששאלו אתמול בלילה? הצדיק ניסתר ענה ואמר: 'הלא דבר פשוט שהרי כתוב (דברים כ) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך', ודרשו חז"ל (ברכות 1) תניא רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש, הרי שמשגולת התפילין הוא להטיל יראה ופחד. לכן כשנכנסתי לבית הכנסת מעוטר בתפילין נפל פחד ויראה על הקהל מחמת יראת קדושת התפילין.

שאלו הרב: הלא גם אנחנו מניחים תפילין כל יום ולא נופל פחד ויראה מזה? השיב הצדיק: אני נוהר שלא לדבר שום דיבור חול עם התפילין, וגם נוהר בהם בקדושה כראוי ובכבוד ראש, על כן לא

נתבטל מהתפילין שלי הקדושה הגדולה שיש בהם, ולכן נשאר בו סגולתו שאמרו חז"ל שעל ידי תפילין שבראש מפחדים כל עמי הארץ, ולכן פחדו ממני. אבל אם לא נוהרים בקדושת התפילין ומזלזלים חלילה לדבר בהם דיבורי חול ונוהגים בהם היסח הדעת וקלות ראש, הגם שיוצאים מצות הנחת תפילין אם התפילין כשרים, אבל מפסידים את סגולת קדושת היראה שיש בהם על ידי זה. וסיבת מניעת מלבוא לבית הכנסת הוא גם כן מפני שלא נוהרים לדבר דיבורי חול בבית הכנסת אשר קדושתו רבה ונוראה, על כן לא אוכל לסבול זאת, וגם כדי שלא אכשל חלילה לדבר דיבורי חול בבית הכנסת, לכן לא אוכל לבוא להתפלל בבית הכנסת.

סיבת המגיפה הנוראה בעיר, בגלל שלא נוהרים באלו הדברים שלא לדבר דיבורי חול בבית הכנסת ובפרט עם התפילין, אם תראו לתקן את זה אז מיד תפסק המגיפה. וכשגמר דבריו הלך לדרוכו, ונעלם. כשמוע הרב כל זה ציוה להכריז בעיר שתתקיים דרשה בבית הכנסת היום, ואיש בל יעדר. נאספו כל הקהל בבית כנסת, והרב עלה ודרש דרשת התעוררות בהתלהבות והתעוררות גדולה על ענין קדושת מורא וכבוד בית הכנסת, ועל קדושת התפילין, וגודל האיסור של שיחת חולין בבית הכנסת ובפרט עם התפילין. וסיפר להם את המעשה שקרה, והצדיק אמר שזוהי סיבת המגיפה, וגעו כל העם בכביה והיתה התעוררות רבה. וקיבלו על עצמם ועשו תקנה שאסור לדבר בבית הכנסת שום דיבור חול ובפרט עם התפילין. וגם חרטו על טבלא באותיות גדולות שאסור לדבר שום דיבור חול בבית הכנסת, ותלו על קיר בית הכנסת. וקיימו קבלתם, ומזהיום ההוא והלאה היו נוהרים מאד בזה.

וכשאירע שבא אורח לבית הכנסת שלא ידע מזה התקנה ושאל איזה ענין, יהיה מה שיהיה, לא השיבו לו כלום, רק מיד הוליכו אותו לטבלא שיראה מה כתוב שם בענין האיסור לדבר בבית הכנסת, ויצאו עמו לחוץ, ואז שמעו את דבריו וסייעו לו בכל צרכיו. ותיכף אחר הקבלה נעצרה המגיפה, וליהודים היתה אורה ושמחה. (עוטר)

ישראל – הובא בבית זכריה

הלכה שבועית

בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהם קלות ראש כגון שחוק והתול ושיחה בטילה ואין אוכלים ושותים בהם ולא מתקשטין בהם ולא מטיילין בהם ולא נכנסים בהם בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים. ותלמידי חכמים ותלמידיהם מותרים לאכול ולשתות בהם מדוחק.

ויש אומרים דבבית המדרש אפילו שלא מדוחק שרי (רי"ן פרק בני העיר).

ואין מחשבים בהם חשבונות אלא אם כן הם של מצות כגון קופה של צדקה ופדיון שבויים ואין מספידים בהם אלא אם כן יהיה ההספד לאחד מגדולי העיר שכל בני העיר מתקבצים ובאים להספידו

ואם צריך ליכנס בהם לצרכו כגון לקרוא לאדם יכנס ויקרא מעט או יאמר דבר שמועה ואחר כך יקראנו כדי שלא יהא נראה כאילו נכנס לצרכו ואם אינו יודע לא לקרות ולא לשנות יאמר לאחד מהתינוקות קרא לי פסוק שאתה קורא בו או ישא מעט ואחר כך יצא שהשיבה בהם מצוה שנאמר אשרי יושבי ביתך. (ושיעור השיבה כדי הילוך ב' פתחים) (לדעת היש מפרשים בסימן צ' סוף סעיף כ'). (שי"ע א"ח סי' קנ"א א)

שבת שלום ומבורך

העלון נתרם ע"י אחד הרבנים בירושלים עיה"ק בעילום שם.

הוצאת העלון פרובות, ועל כן ניתן לתרום להחזקתו בטלפון או בעייל הרשום לפטה, לפענוניים.